

Uppföljning kommunplansuppdrag ”Fortsatt klimatarbete i enlighet med klimatplan”

Tyresö kommuns klimatplan konkretiserar målet under målområde 4 i kommunplanen att Tyresö ska bli en klimatneutral kommun. Klimatplanen har två delmål:

1. nettonollutsläpp av territoriella växthusgaser från Tyresö 2030
2. kommunkoncernens fordon och transporter är fossilfria 2025.

För att nå dessa mål beskriver klimatplanen 31 omställningar som behöver ske inom sektorerna:

- 1) Transporter
- 2) Byggande
- 3) Energi
- 4) Arbetsmaskiner
- 5) Avfall

Klimatplanen beskriver därtill 28 åtgärder som på olika sätt bidrar till att nå dessa omställningar, varav 4 är genomförda, 7 beslutade styrdokument, 11 är pågående och 6 är under planering. Omställningar och åtgärder är levande och kommer att uppdateras och fler kommer att tillkomma under implementeringsarbetet allteftersom mer kunskap och information blir tillgänglig och fler förbättringsförslag och samverkansmöjligheter kan realiseras. Hur det går i arbetet uppdateras direkt i klimatplanen på webben [Klimatplan 2030](#). Nedan presenteras vad vi gör och vad som är på gång under respektive sektor för att driva på omställningsarbetet.

Vilka är de stora utmaningarna?

De stora utmaningarna för Tyresö kommun för att implementera klimatplanen är:

- **Att få hela kommunorganisationen att bidra** – det finns ett stort engagemang bland många i organisationen, men det är fortfarande en stor ojämnheter i hur klimatfrågan prioriteras internt i organisationen och den ambitionsnivå som sätts i målen under målområde 4 i kommunplanen. Ska kommunen nå ambitionen om att bli klimatneutral behöver klimatpåverkan prioriteras på samma sätt och medarbetare behöver känna att de har mandat att driva förbättringsförslag. Det skulle troligtvis underlätta om flera roller fick ett tydligare ansvar att stötta och driva förvaltningarnas arbete för att bidra till klimatmålet i kommunplanen. Att påverka transporter, den största utsläppskällan i kommunen, kan alla verksamheter bidra till; våra tjänsteresor, hur vi reser till jobbet, hur medborgare reser och/eller resor och transporter som vi upphandlar. Att minska konsumtion och öka återbruk och återvinning är ett annat område som alla kan bidra till, såväl mindre saker med högt symbolvärde, som förbättrad källsortering internt, till minskade inköp av möbler och inventarier genom återbruk. Att ställa klimatrelaterade krav i upphandlingar är ett tredje område som alla beställare i hela organisationen kan, och behöver, bidra till om vi ska nå vårt mål. Klimatplanen och klimatanalysen av kommunens inköp är två digitala verktyg som kan inspirera och stötta i vilka åtgärder som ska prioriteras.
- **Att omställningstakten ökar** – om kommunen ska hålla takten enligt koldioxidbudgeten behöver omställningstakten öka rejält. Dels behöver man ta tag i de delar som driver utsläpp mest och dels behöver mer omfattande förändringar göras. Att hålla en hög omställningstakt samtidigt som det ekonomiska läget kräver besparingar är en väldigt stor utmaning.

- **Att nå ut till och involvera medborgare** – fler aktiviteter behövs där kommunen inspirerar och involverar medborgare i aktiviteter som uppmuntrar till beteenden med minskade utsläpp
- **Elektrifiering** – klimatomställningen innebär mer elektrifiering av såväl transporter som andra aktiviteter i samhället. Därför behöver elanvändning effektiviseras både i mängd och tid, elförsörjning planeras klokt, samt elnät, lokal produktion och lagring byggas ut.
- **Stärka och skydda naturen som kolsänka** – samtidigt som vi minskar utsläppen måste vi skydda och öka kolinlagringen som sker i vår natur. Där gäller det både att vi skyddar mark med höga värden, men också att vi förbättrar vår förvaltning av vatten och närnatur. Att undvika exploatering av naturmark är en väldigt viktig klimatåtgärd.

TRANSPORTER

Klimatplanens mål för persontransporter är baserade på trafikstrategins mål och arbetet för att öka trafikandelar för resor med kollektivtrafiken och gång och cykel redovisas i uppföljningen av trafikstrategin. Här redovisas arbetet kring omställning till fossilfria fordon, samt omställning för godstrafik. Projekt i urval som pågår eller ska starta under 2023:

- **Fossilfritt 2023:**

Fas 2 av projektet har precis startat där Tyresö och samtliga andra Södertörnskommuner deltar. Projektet är en viktig motor i implementeringen av målet i Södertörnssamverkans nya program att leda vägen i omställningen mot ett hållbart transportsystem. Under projektiden kommer [fokus för Tyresö](#) vara att bygga ut laddinfrastrukturen, implementera och följa upp hållbarhetskrav i upphandlingar och samverka med näringslivet kring deras omställning.

- **Upphandling av fossilfria transporter och entreprenader:**

Under 2022 tog vi inom Södertörn fram en mall för standardiserade kravställningar på fordon och drivmedel. Nu fortsätter arbetet med implementering i alla relevanta upphandlingar som kommunen gör – detta är avgörande för att klara 2025 målet i klimatplanen.

Upphandlingsenheten har fått utbildning, men det krävs också att beställare tar ansvar att ställa krav i sina upphandlingar och följa upp kraven. SBK arbetar för att integrera dessa krav i ett gemensamt dokument för hur vi ska ställa miljökrav i entreprenader. Partnering integrerar kraven i sina projekt och tittar på möjligheter att öka elektrifiering av bl.a. arbetsmaskiner i kommande projekt.

[T2: Under 2023 har kommunen applicerat Södertörnsmallen i 17 upphandlingar.](#)

- **Plan för utveckling av laddinfrastruktur**

- Ny annonsering av 5 platser för etablering av publika laddstationer via nyttjanderättsavtal. Laddplatserna vid Strandtorget planeras att sättas upp i maj.
- Upphandling av ett ramavtal för intern laddinfrastruktur där molnbaserade övervaknings och betaltjänster ingår så att service blir smidigare, att vi kan få data på hur interna fordon laddas för korrekt interndebitering och erbjuda laddning till personal och medborgare (där det är lämpligt).

[T2: Laddstolparna på Strandtorget har kommit på plats, men väntar på att Vattenfall ska koppla på elanslutningen innan de kan driftsättas, vilket beräknas göras under aug/sep. Upphandlingen för intern laddinfrastruktur planeras att publiceras under hösten. Annonsering av publika platser att ansöka om att etablera laddplatser behövs skjutas upp pga. att frågor om likabehandling utifrån upphandlingslagstiftning behövs utredas ytterligare.](#)

- **Lokal masshantering**

- Fortsätta arbete med en handlingsplan för masshantering för hela Tyresö
- Fortsätta återanvända massor i de projekt där de uppstår, i andra hand i närliggande projekt och i tredje hand transportera dem till en mottagningsanläggning som är

godkänd att ta emot massor av den aktuella typen. Det för att minska antalet tunga transporter samt undvika onödigt uttag av jungfruligt täktmaterial

- Masstransporterna uppgår på vissa transportstråk till 25 procent av den tunga trafiken i Stockholms län. Att vi kan hantera massor lokalt är en av de enskilt största åtgärderna vi kan göra för att minska utsläpp från tyngre trafik
- **Förbättra mätning och uppföljning av godstrafikens klimatpåverkan**
 - Utveckla bättre metoder för att följa hur utsläpp från godstrafiken utvecklas, bland annat genom att analysera data från våra trafikmätningar.
- **Upphandling av fossilfria fordon**
 - Intern fordonssamordnare leder arbetet att ställa om vår interna fordonsflotta enligt 2025 målet, men det kräver att vi också investerar i adekvat laddinfrastruktur med hjälp av nytt avtal samt att vi minskar antalet fordon totalt och nyttjar fordonspoolen bättre som även inkluderar cyklar och SL-kort. Ett nytt, enklare bokningssystem för fordonspoolen implementeras under året.
 - Utsläpp från kommunens tjänsteresor (109 ton CO₂ år 2022) är bara en tiondel av utsläppen som genereras av medarbetares pendling till och från arbetet (944 ton CO₂ år 2022). Därför är arbetet med en handlingsplan utifrån CERO-analysen av stor vikt för att ställa om de resor som kommunen genererar.

T2: En analys av kommunens bränsleinköp under första halvåret 2023 visar att flera verksamheter fortfarande tankar med vanlig diesel när det finns möjlighet att tanka fossilfri diesel (HVO100) hos kommunens upphandlade leverantör OKQ8. Utsläppen från dieseln är totalt 42,5 ton CO₂ och hade verksamheterna istället valt att köpa HVO100 hade vi sparat 37,9 ton CO₂-utsläpp till en kostnad av ca 88 tkr.

BYGGANDE

Klimatplanens omställningsmål för byggande kommer att uppdateras när bättre funktionalitet för detta blir tillgänglig i Climate OS. Indikatorer som klimatplanen ska följa på sikt är hur många byggnader (i olika kategorier) som uppförts i trä samt klimatförbättrad betong och stål. Projekt som har bäring på detta område är:

- **Riktlinjer för hållbart byggande**
 - Inom SBK pågår arbete att samla mer kunskap inom detta område och testa nya metoder i projekt för samhällsfastigheter.
 - Att ta fram tydliga interna riktlinjer för exempelvis vilken kravnivå gällande miljöbyggnad som ska gälla, nivåer för gränsvärden för klimatutsläpp som ska följas och hur vi ska kravställa på demonterbarhet kommer att underlätta arbetet i alla projekt för samhällsfastigheter framöver.
 - Mallen för kvalitetsprogram har uppdaterats för att lyfta frågor och cirkulärt och klimatsmart byggande.
- T2: Miljöbyggnad v 4.0 som lanserades in början av 2023 innehåller numera bland annat krav på gränsvärden för klimatutsläpp samt cirkulära materialflöden och SBK ska nu projektera de första byggnaderna för att nå Miljöbyggnad silver (vilket är den grundnivå vi byggt efter fram tills nu) fast nu ska byggnaderna projekteras utifrån den senaste versionen av standarden. En återbruksstudie har gjorts för Njupkärrsprojektet som även kan komma att ingå i ett Vinnova-finansierat projekt som kallas Återhus för att främja kunskapsutbyte kring hur man återbrukar tyngre byggnadsdelar som bjälklag.
- **Klimatberäkning av stadsdelar:**

Forskningsprojekt drivet av IVL där vi delar som pilotkommun i utveckling av ett digitalt verktyg för att räkna på klimatutsläpp som en kommande stadsdel kommer att generera för att i planeringsskedet kunna sätta mål som sedan kan implementeras genom projektet.

T2: Vi har levererat data för NTC för de första beräkningarna i den nya modellen som ska komma till hösten.

ENERGI

Även för energi kommer det komma en uppdatering i klimatplanen under året som skiljer på användning och produktion av energi. Projekt i urval under 2023:

- **Solel:**
 - Under 2022 ökade den installerade effekten från solceller i hela Tyresö från 4,3 MW till 6,13 MW (+42%). Även flera stora anläggningar, som på Coop garaget i Tyresö C installeras.
 - Kommunen och TYBO planerar för solceller i nyproduktion som t.ex. Bergfotens skola och Njupkärrs skola.
 - Kommunen har gjort en potentialstudie över hur mycket solel som skulle kunna produceras på de kommunala fastigheternas tak. Nästa steg är att prioritera vilka fastighetstal att göra förstudier och sedan upphandling av solceller på.
 - Det pågår också ett arbete för att ta fram förslag på hur solcellsanläggningarna ska övervakas och förvaltas, samt hur kostnader och intäkter för såväl solelsproduktion och energiinköp ska redovisas och interndeberas i framtiden.

T2: Fastighetsenheten upphandlar nu anläggningen på Radiovägen och arbetar för att identifiera vilka befintliga tak som är mest lämpade för kommande investeringar. Beslut om medel för dessa investeringar behöver tas inom ramen för investeringsprocessen.
- **Elförsörjning:**
 - Kommunen deltar i Södertörnssamverkan kring effektstudie för hela Södertörn, vilket är en viktig del i arbetet med en energiförsörjningsplan.

T2: En konsult ska under hösten upphandlas gemensamt av Södertörnskommunerna.

ARBETSMASKINER OCH AVFALL

Projekt i urval under 2023 och kommande år

- **Upphandling av arbetsmaskiner:** Kommunen deltar i Fossilfritt 2030s arbete för att offentliga upphandling av eldrivna arbetsmaskiner, där vi ser som vi kan delta i gemensamma upphandlingar för att få både tillgång och bättre pris på lämpliga maskiner som vi har nytta av.
- **Redovisa resultatet av avfallsarbetet i klimatplanen:** Arbetet med att minska utsläpp som är kopplade till avfall utgörs av arbetet med implementering av avfallsplanen. Arbeta pågår för att klimatplanen ska innehålla fler omställningar som beskriver utsläppsminskningarna som kommer av att avfallsmängder minskar och mer avfall källsorteras.
- **Ledartröjauppdraget:** Ett första fokus för ledartröjorna som arbetar med det kommungemensamma området för att hållbarhet, klimat, miljö och natur fokuserar på att göra det enklare att återbruka i kommunen.

T2: Ledartröjorna har hållit interna workshops med medarbetare för att identifiera behoven hos medborgare och generera idéer på lösningar för att möta behoven. I början av september kommer medborgare involveras i det arbetet på Tyresöfestivalen och genom workshops med föreningslivet.

KOLINLAGRING

Detta är en väldigt viktig del i att uppnå nettonoll-målet, men finns ännu inte beskrivet i klimatplanen som en omställning med mätbara mål. Projekt i urval under 2023:

Våtmarker:

- Under 2022 har kommunen med stöd av LONA-bidrag inventerat befintliga och gamla våtmarker och analyserat vilka funktioner som finns på olika platser för att kunna prioritera vilka åtgärder som kan göras för att skapa och skydda multifunktionella våtmarker, där ökad kolinlagring är en av flera funktioner.

- Under året fortsätter arbetet med att besluta om och påbörja implementering av åtgärder.

T2: Ny vattenstrateg, Hanna Portin, är på nu plats och kommer kunna fortsätta driva arbetet för att utvärdera och besluta om platsspecifika åtgärder och initiera implementering av dem.